

Záchrana týraných

Jan Vlasák

Pro Evropu minulých staletí je typické, že nic nefungovalo správně. Evropa byla v podstatě během celého středověku a novověku ostrovem temna a útlaku, zpoždující se za okolním světem v morálním i sociálním vývoji o desítky let. Naštěstí se nám v poslední době podařilo většinu nešvarů společnosti zamrzlé v permanentním středověku důrazně potřit. Dnes již neupalujeme čarodějnice, nekamenujeme nevěrnice a nebijeme své děti. Až na temné výjimky, bohužel (za toto slovo se kvůli politické korektnosti samozřejmě omlouvám, jen mě nenapadl žádný příhodný ekvivalent). A naše země se bohužel zcela typicky dostala mezi tuto neveselou elitu.

Podle stížnosti, kterou v roce 2013 vydal Evropský výbor pro sociální práva, je Česká Republika mezi několika málo posledními zeměmi v Unii, které dosud fyzické tresty nezakázaly ze zákona dostatečně jasně a úplně. Češi se snaží, pravda, soudy občas někomu dítě dokonce i seberou, ale pořad to jaksi není ono. Fyzické tresty dětí jsou podle Evropské unie porušováním lidských práv dítěte v tomto případě těch, které jsou zakotveny v Evropské sociální chartě.

Asi bychom se měli cítit pobouřeně a dožadovat se urychleného řešení tohoto nedostatku tak, abychom se opět o kus přiblížili oněm západním zemím, které se již od revoluce snažíme dohnat. Leč já sám nedokáži cítit rozhořčení nad tím, že náš stát je zase v něčem, co je ve zbytku světa dnes již tak samozřejmé, že se to ani nepovažuje za výdobytek, pozadu za ostatními. Nejsem psycholog ani výchovný poradce, ale přesto bych se odmítaných fyzických trestů zastal.

Předně mi není jasné, proč by něco takového jako výchovu dětí měla vůbec řešit Evropská unie. Není mi blízký stále silněji se prosazující pocit, že člověk jako takový je tvor krajně nezodpovědný a je třeba, aby se o něj někdo stát, Unie postaral, jinak by si sám nevěděl rady. S tím je spojeno i to, že se státy, s pocitem, že to jistě udělají lépe, neustále snaží strhnout na sebe co nejvíce různých pravomocí. Nejinak je to i s výchovou dětí. Státy se domnívají, že ji dokážou lépe, než rodiče a stále se snaží děti co nejvíce formovat podle svých představ. Příkladem budiž zamýšlená sexuální výchova již pro velmi mladé děti, které nic takového podle mého názoru nepotřebují.

Proč o tom tak zešíroka hovořím? Domnívám se, že výchova dítěte by měla pokud možno zůstat v rukou rodičů, kteří sami dokážou dítě vychovat nejlépe. Je samozřejmě možné, že jsou rodiče, kteří dokáží své dítě vychovat, bez toho, aby na něj byl jen zvedli hlas. Stejně tak jistě existují děti, které se dají vychovat jednoduše a příliš usměrňování od rodičů ani nepotřebují. Stejně tak ale jsou děti, které prostě potřebují tvrdou ruku. U dětí je myslím zvláště třeba pochopení a individuální přístup, což je něco, co žádná státní instituce nedokáže suplovat.

Stát by měl výchovu dětí ponechat na jejich rodičích a nesnažit se jim neustále vnutit nějaké svoje představy a názory na to, jak má výchova vypadat. Ještě méně by něco takového měla dělat Evropská unie, která je ještě výrazně větší, než národní státy, a proto umožňuje ještě méně individuálního přístupu.

K tomuto bodu bych jen na konec poznamenal takovou drobnost. Nedávno jsem se dočetl, že když v pozdním středověku a začínajícím novověku přišla jedna z velkých vln antisemitismu, chtěli křesťané ve svatém rozhořčení s vrahy Krista pořádně zatočit. Židé měli možnost se ze země vystěhovat, nebo zemřít. Jedním z dalších nápadů, se kterým přišli křesťané, bylo sebrat židům jejich děti a násilím je pokřtít a vychovávat jako křesťany. Nakonec však z tohoto nápadu sešlo, protože i křesťané lačnicí po krvi považovali brání dětí rodičům a nucení jim nějaké výchovy za natolik nepřipustné, že se rozhodli to raději nedělat.

Přitom jejich motivace byla stejná, jako motivace sociálních pracovníků dnes. Pocit, že nějakému dítěti se výchovou ubližuje, a pokud nebude rychle zachráněno, špatně dopadne. Lidé, kteří byli jinak ochotni spáchat pogrom na jinověrce, však dokázali posvátné právo rodičů na jejich děti zachovat neporušené. Dnešní společnost, propagující toleranci a svobodu, to zdá se, nedokáže.

Rozumím dále tomu, že existují děti, které jsou skutečně týrány, ač si nemyslím, že by jich bylo nějaké zásadní množství. Na druhou stranu se nedomnívám, že by menší výprask dítěti nějak zásadně ublížil. Naopak si myslím, že má tato forma trestu některé výhody, které dítě v dospělém životě jako když najde.

V dětech je třeba pěstovat mimo jiné i odolnost. Podle různých výchovných doporučení se mi zdá, že je třeba děti chránit takřka před čímkoliv. V jednom blogu na internetu radí Čech Andrej Ruščák žijící v Norsku, co bychom neměli dělat, aby nám Barnevenet spíš nesebral děti. Jedním z bodů je například pití alkoholu či kouření před dětmi, stejně jako není radno s dětmi mluvit o vážných věcech jako tíživá finanční situace rodiny nebo smrtelná nemoc příbuzného. Otázka je, jak dalece vycházejí tyto rady skutečně z praxe norských úřadů, ale pokud ano, přijde mi to zcela nesmyslné. Jindy zase v novinách vyšel článek o tom, že děti ve škole poprvé naráží na sociální rozdíly, což je trápí a měly by tudíž mít všechny předepsané stejné pomůcky. Stále však nevím proč.

Účelem výchovy je připravit dítě správně na život a je nutné mu ukázat i jeho stinné stránky. Dítě by se mělo naučit, že v životě to nebude jenom fajn, ale občas přijdou i horší chvíle. Zkrátka je třeba být odolné. Proto si nemyslím, že by se v dítěti vypěstovalo trauma, když dostane výprask, zato by mu rozhodně neprospělo, kdyby v patnácti letech zjistilo, že svět není tak růžový, jak se mu všichni snažili namluvit.

Dalším bodem je, že některé věci prostě dítě dělat nemá. Nesmí skočit bez varování do silnice, nesmí ubližovat sourozencům, uhodit matku atd... Dokud je dítě malé málokdy se mu něco dá jen tak vysvětlit, aby to chápalo. Facka to dovede a možná mu zachrání život nebo vychování. Dítě by si nemělo už od mala zvykat na to, že je pánem svého okolí, že si může dělat, co se mu zlíbí a že všichni jsou tu jen kvůli němu. Pokud ale rodiče své dítě nemohou plácnout a pomalu na něj nesmějí ani zvýšit hlas, může dítě lehce získat pocit, že jsou mu rodiče podřízeni, když na jeho lumpárny a provokace nemohou reagovat. Pokud dítě získá pocit nadřazenosti nad okolím už v dětství, bude ho potom bolestivě ztrácet v pozdějším věku.

Navíc je takzvaná moderní výchova ctící osobnost dítěte možná vhodná pro někoho, kdo má jedno dítě a může se mu tedy naplno věnovat, nechat ho, aby si postavilo hlavu, kdy se mu zachce a čekat, až bude klidné, aby s ním problémy v klidu prokonzultovalo, leč například již pro rodinu se třemi dětmi v podobném věku alternativa „Počkat až se drobeček vybrečí“ nepřipadá příliš v úvahu, pokud myslíme i na psychické zdraví sousedů a okolí. Navíc se děti často hádají mezi sebou a chci vidět člověka, který takové spory dokáže rozsoudit po dobrém, každý den znovu a znovu, a nezbláznit se z toho. Občas jedna facka není ve větší rodině prostředek teroru, ale věc holého přežití.

Obecně si myslím, že dnešní móda toho, kde ledaskdo má právo na ledasco nestojí ve skutečnosti na nějakých hlubokých morálních a mravních základech, a tvoří tudíž paradoxy a zmatky. Snažíme se chránit zdravý vývoj dětí tím, že je chráníme před jejich rodiči a před reálným světem.

Navíc je chráníme před věcmi, které jim neublíží, případně zdaleka tolik neublíží jako jiné věci, které nás však již nezajímají. Během jednoho roku u nás umře řádově méně než deset dětí na důsledek týrání ze strany rodičů. To je jistě smutné a stávat by se to nemělo, ovšem kvůli několika ojedinělým případům burcujeme kde koho, zasahujeme lidem do soukromí, odebíráme děti rodinám. Ročně však jen u nás promyšleně zavraždí tisíce dětí umělým potratem a nikdo nic nenamítá, neboť žena má právo na potrat. Lidská práva zde jdou očividně proti sobě, ale to nás zjevně netrápí. I ve jménu jiných, dozajista ušlechtilých

dětských práv zcela ignorujeme zájmy dětí, a tak, místo aby Evropská unie brojila proti vzrůstající míře rozvodů a nesezdaných rodičů, raději nutí členské státy přijmout zákon o fyzických trestech, který dětem, pokud vůbec, pomůže přinejlepším minimálně. Rozpad rodiny je zajisté pro každé dítě mnohem traumatictější, než když sem tam dostane facku.

Závěrem bych chtěl jenom dodat, že lidé jsou prostě chybující, a ani výchovu dětí tedy nedokážou nikdy zvládnout ideálně. Určitě je ale lepší neideální péče doma než někde v ústavu nebo cizí, popřípadě neúplné rodině. Výchova není něco, co by se dalo jasně sepsat do příručky, ale je to komplikovaný a obtížný proces. Je však lépe ponechat rodičům volnou ruku k výchově, než jim neustále nahlížet přes rameno a kontrolovat, jestli snad někde, nedej Bože, nepochybili.

Český počítač v zajetí angličtiny

Barbora Čistěcká

Používáme ho dennodenně. Většina lidí ho potřebuje k práci, zbytek ke spojení se světem. Dokonce už i u nás ve škole ho nainstalovali do každé třídy. Reč je o počítači, všedním průvodci, který je znám opravdu každému. Všem je také známo, že je úzce spjat s angličtinou.

První přístroj, o kterém se dá mluvit jako o počítači, byl uveden do provozu roku 1944 na univerzitě v Pensylvánii. Samotná skutečnost, že byl vynalezen ve Spojených státech, tedy v místě, kde se mluví anglicky, nasvědčuje tomu, že všechny klávesové zkratky a většina pojmů s počítačem souvisejících, se budou používat výhradně v jazyce anglickém.

Rozčilovat se tady nad tím, že je nefér, že právě angličtina se stala světovým jazykem a cpe se všude (tedy i do počítačů), by nemělo smysl. Musíme to tedy vzít tak, jak to je. Pojďme se ale podívat, proč je tomu právě tak.

Fakt, že se právě angličtina stala světovým jazykem, není náhoda. Má to několik odůvodnění a to nejvýznamnější je historické. Až do 19. století byla světovým jazykem francouzština, ale úpadek francouzského postavení ve světě a ekonomický vzestup USA zapříčinil to, že nyní již na pozici světového jazyka číslo jedna není francouzština, ale angličtina. Může za to také význam Britského impéria, které tedy již neexistuje, ale kdysi dávno tu bylo. 80% všech počítačových a internetových informací je napsáno v angličtině, tudíž je patrné, že angličtina své moci plně využívá.

Angličtina je jazyk velice jednoduchý a pro počítač úplně ideální. Samozřejmě, Angličané by namítali, že má přece bohatou slovní zásobu a spoustu jiných skvělých věcí, ale nám pro naše potřeby úplně stačí. Jednoduché příkazy si zapamatuje každý, dnes máme totiž v angličtině veškerou počítačovou instrukci, *Start-upem* počínaje a *Shut downem* konče. Ale anglické výrazy se nevztahují jen na příkazy, které dáváme počítači, čím dál tím víc se objevují v počítačovém slangu. Tím je myšleno to, že například místo krásného českého slova počítač, vybraného pro tento přístroj právě kvůli schopnosti počítat (původně počítal střely amerických děl), používají lidé častěji víc než dříve (patrné je to zejména u mládeže) zkomolené *komp*. Co naplat, je to rychlejší, do úst příjemnější, zní to více světácky a navíc, globalizace se týká všeho, tudíž i jazyka.

Snahy obrozenců vymýtit z češtiny všechna cizí slova jsou ty tam, nejen že *klapkobřinkostroj* zbyl společnosti už jen pro smích a dále se užívá z němčiny převzatého

klavír, ale i mnohá pěkná česká slova slyšíme čím dál řídkěji, místo nich totiž používáme z různých jazyků (zejména z anglosaských) přejeté výrazy. Krásným příkladem je slovo *košíková*, z mého okolí ho používá leda jen moje babička, která ho stále častěji a častěji vyměňuje za anglické *basketball*.

Česká označení ovšem většinou nemohou konkurovat anglickým pojmenováním a to proto, že i přes snahu lidí vymyslet vhodný ekvivalent, který by přesně vystihoval, co vystihuje ten anglický, je to nemožné. Jen si představme, jak by se asi překládalo slovo *software*. Hmm. Nijak. Těžko by se asi hledal člověk, který místo *software* používá jiné slovo. Samozřejmě, kreativité se meze nekladou, ale *software* nikomu nevádí a jen těžko by se uchytilo nové pojmenování.

Jediným slovem (tím myšleno, co se týče počítače), které bylo, je a vždy bude ryze české, je obyčejné *myš*, tedy doslovný překlad anglického *mouse*. Právě toto hojně používané zařízení nám dokazuje, že v jednoduchosti je krása a že český jazyk není ve světě počítačů tak úplně ztracen.

V tisku se každý den objevuje alespoň zmínka o tom, že lidé a zejména děti tráví čím dál více času na počítačích. Nechme stranou všechny nevýhody, které se v této skutečnosti skrývají. Zkusme tento problém uchopit ze světlejší stránky. Zkusme najít v tomto problému výhody. Ať už budou moje argumenty jakkoliv slabé, přeci jenom, jsou to argumenty, a navíc, kdybychom celý svět svět brali z té špatné stránky, nikam bychom se nedostali. Nyní ale zpátky k angličtině.

Angličtina se v počítači vyskytuje všude, to znamená, že když přijde kdokoliv jakkoli do styku s počítačem, musí na angličtinu narazit. A máme zde první výhodu. Používáním počítače si rozšíříme svou slovní zásobu, vždyť přeci výrazy jako *control*, *enter*, *start*, *page*, *end* nebo *help* se nepoužívají jen v počítačovém jazyce, ale i v běžném životě. Další výhodou je, že angličtina v nás probuzuje chtíč po dalších a dalších informacích. Mnohdy totiž množství česky napsaných vědeckých prací nestačí, musíme pak sáhnout do anglicky psaných textů, abychom byli spokojeni. A tím se zase přiučíme něčemu novému.

Rozhodně bychom neměli být smutní z toho, že se čeština ve světě počítačů moc neprosadila. Je tu angličtina, mnohdy vhodnější a jednodušší než čeština. Angličtina má právo na to, aby byla v okolí počítačů nejpoužívanější, vždyť přeci Američané, tedy anglicky mluvící lidé, počítač vymysleli a ukázali světu.

Tak, teď už jen zbývá tento esej sejmout a vyprintovat ho.

Počítač v dnešní společnosti

Antonín Hynek

Platba přes účet? V okamžiku. Teplý oběd? Než dostanete hlad. Zmrlina jako dezert? I s famfárou. Nákup na celý týden? Hračka. Nové lyže? Že se vůbec ptáte...Vše, nač si vzpomenete, můžete dostat až pod nos několika kliknutími myši. Přes internet objednáte, přes internet zaplatíte, vše z pohodlí vlastního domova. Zázrak? Nikoli. Je to 21. století.

Počítač je dnes v každé domácnosti, alespoň mluvíme-li o vyspělých státech. Nikdo se dnes neobejde bez emailu (elektronické pošty), málokomu se stále ještě daří unikat neúnavným pobídkám k založení si vlastního internetového bankovníctví, uživatelů sociálních sítí přibývá každým dnem, a to nejen z řad mladších generací. Zkrátka, s technickým pokrokem, který společnost moderní doby zažívá v závratném tempu již od vědecko – technické revoluce, přichází doba počítačů, chytrých telefonů, doba tabletů a kdo ví, čeho všeho ještě.

Jedna z mnoha vlastností člověka, které ho striktně odlišují od ostatních živočišných druhů, je schopnost vynaložit obrovské úsilí na nalezení všech možných prostředků ke z pohodlnějšímu životu. Pohledem zpět do historie můžeme takových jevů najít nespočet, od dělby práce přes pohodlný záchod bez zápachu až k letecké dopravě. Počítač je jedním z posledních vymožeností moderní doby, a dovolují si tvrdit, že k naší pohodlnosti přispěl (a ještě přispěje) ze všech vynálezů nejvíce.

Lidé leniví, snaží se vykonat co nejméně práce za co největší finanční ocenění a nároky na pohodlí rostou. S nimi roste i technická úroveň počítačů, mobilů a tabletů, tím pádem rostou také požadavky na zdatnost ovládnutí počítačů jak v zaměstnání, tak v obyčejném životě. Podle IT odborníka a profesora informatiky a výpočetní techniky na Arcibiskupském gymnáziu, Vladimíra Buška, budou do roku 2020 na 95% pracovních míst v České republice požadovány základní schopnosti v oblasti IT (informační technologie) a přestože se podle všeho nejedná vždy o více než o schopnost poslat email, objednat něco on-line (přes internet), zkopírovat složku či rozeslat příložené soubory více adresátům, mnoho členů dnešní společnosti tuto skutečnost přijímá s obtížemi. Jedná se především o tu generaci, která se ve svém počítačů-prostém mládí zajímala více o aktivní sport, přírodu nebo studium než o to, kolik „lajků“ získá svůj nový profilový obrázek na facebooku

(celosvětově rozšířená sociální síť, založená roku 2006 Američanem Markem Zuckerbergem). Není tedy divu, že přístroje, sloužící některým skupinám lidí (zde mám na mysli především děti a adolescenty, ale nejen ty) zejména k utápění neuvěřitelného množství času ve virtuálních světech, budí pohoršení, mnohdy i znechucení u těch, kteří se v „mládí obešli bez jakéhokoli počítače a také jsou živi“, jak se často nechávají slyšet. A skutečně, často se objevuje otázka, zda je moderní technika tohoto typu více plus než minus.

Důležitým faktem je, že ne všichni stoupenci předrevoluční generace se potýkají s odporem vůči moderní vyspělé technice, mnohdy se dokonce vypořádají s požadavky na ovládnutí technického vybavení lépe než mladší generace. Pro příklad si uveďme muže jménem Steve Paul Jobs, který se jakožto ředitel firmy Apple (jedna z nejvíce prosperujících firem na světě, zaměřující se na hardware a software) zasloužil o rozvoj počítačového průmyslu zřejmě víc než kterákoli jiná osoba. Jobs zemřel před čtyřmi lety ve věku 56 let. Na vylepšování techniky i na nových modelech (nejen) počítačů pracoval až téměř do své smrti. Mohl by se tedy stát inspirací pro mnohé konzervativce, kteří odmítají práci s počítačem s argumenty, že to prý je záležitost těch mladých. Naneštěstí pravá definice problému s IT u mnohých nezní: „Je mi to k ničemu.“, nýbrž: „Bojím se, že mi to nepůjde a nechci se učit ničemu novému, když si vystačím se starým.“. Strach z neznáma je, jak zná každý z vlastní zkušenosti, ve své míře těžko předvídatelný, ale když na něj konečně dojde, těžko překonatelný. V důsledku zvyšujících se nároků na počítačovou zručnost se však více a více lidí, kteří se dlouho drželi svých starých zásad, konečně odhodlává k nevyhnutelnému kroku do neznáma, a to buď prostřednictvím individuálních hodin, kurzů pro větší počet zájemců, nebo i pod dohledem počítačově zdatnějších kamarádů či členů rodiny.

Problém se schopností ovládat počítače, různé aplikace a programy však není jediným problémem, se kterým se dnešní společnost v této oblasti potýká. Zejména u mladší generace, která již za svého dětství slovo „počítač“ znala, se setkáme spíše s problematikou stresu způsobeného faktory, jako jsou například: časté práce přes čas (o služby v oblasti IT, zejména o programování a administrativu, je v poslední době výrazně zvýšená poptávka), příliš časté dotazy neznalých uživatelů na elementární potíže týkající se počítače (kupříkladu proč počítač nefunguje, když není jeho kabel zapojen do elektrické zástrčky), nedostatečný pohyb (který, jak známo, má vliv i na psychiku), či snížený krevní tlak. Toto se týká především administrátorů sítí informačních technologií, z nich až sedmdesát procent uvažuje o změně zaměstnání z důvodů uvedených výše, jak praví IT Admin Stress Survey ze dne 24.května.

Poslední nedotčenou skupinou zůstávají děti a mládež. Zůstávají? Nerad bych přeháněl, ale jakožto jeden z mnoha zástupců, kteří do těchto skupin spadají, vidím právě zde největší problém, se kterým se dnešní společnost v oblasti počítačů, chytrých telefonů a tabletů potýká a v budoucnu bude ještě více potýkat. Hrozeb je několik. V první řadě jsou to sociální sítě, jako jsou facebook, twitter, mspace a mnoho dalších. Jejich původní účel zřejmě sloužil k něčemu jinému než v co se vyvinuly za posledních pár let, ale dnes jejich funkci u nepřehledného množství uživatelů dobře vystihuje slangový výraz „timewasters“ (plýtváče času), kterým jsou tyto stránky mnoha obeznámanými označovány. Co je na nich tak špatného? Život ve virtuálním světě. Možnost snadné, rychlé a neplatné komunikace mnoha způsoby připoutává lidi k obrazovkám a klávesnicím a mění jak jejich myšlení, tak jejich představy o světě. Ne každý je totiž imuní vůči lákavým nabídkám, které tyto stránky poskytují. Lidé zapomínají, jak se komunikuje tváří v tvář, mnohem raději pošlou zprávu plnou „smajlíků“, nahrazujících emoce, které se psanou formou dají jen těžko vyjádřit. Často pak komunikace tohoto typu vede buď k zničeným vztahům, nebo ke vztahům, které jsou ve skutečnosti jen iluze. Záměrně také píšou o „lidech“, nejen o dětech a mládeži, neboť problematika sociálních sítí se týká i starších generací, byť v menší míře. Sociální sítě jsou však výborným polem pro reklamu (odtud jsou také financovány) a pokud je něco polem pro byznys, dá se více než očekávat, že společnosti, které vlastní tyto sítě, udělají vše proto, aby navštěvovanost jejich stránek zůstala vysoká, a proto zvyšují jejich atraktivitu a ztěžují lidem osvobodit se od jejich svazujícího vlivu.

Neměla by zde zůstat nezmíněna ani hrozba zneužití osobních údajů, které mnoho naivních uživatelů tak ochotně sdílí „s celým světem“. Mladé dívky po tomto nerozumném činu mohou očekávat nevyžádanou návštěvu, klidně i u sebe doma, zatímco starší generace (mužů i žen) může

očekávat, že jednoho krásného dne naleznou svůj bankovní účet dočista prázdný.

Nejen sociální sítě, ale i počítačové hry (hlavně on-line hry) formují dnešní společnost více a více. Dnes už nejen děti, ale i dospělí tráví hodiny ve virtuálním světě World of Warcraft, Minecraft, Guild Wars, Dota (Defence of the Ancients) a mnoha dalších on-lineových her. Jejich úspěchy či neúspěchy v těchto hrách pak mají vliv na jejich psychiku, především pak sebevědomí. Mnoho hráčů žije více svou herní postavou než svým vlastním životem, nemluvě o jejich stále se zhoršujících pohybových dovednostech. Podle průzkumu z Karlovarského kraje z 5. dubna 2015 mají děti raději počítač než sport: zatímco před dvaceti lety mládež trávila sportem každý den minimálně 3 hodiny, dnes je to pouhých 45 minut (pokud vůbec). Podle jiného výzkumu, který se zaměřil na základní školy po celé České republice, tráví letní prázdniny sportem pouhých dvacet dva procent, z čehož se dá usuzovat, že s postupem času se mládež bude stále masivněji přesouvat ze hřišť k obrazovkám.

Průřez všemi generacemi hotov. Problémy nalezeny všude. Jak z toho ven, to je otázka, nad kterou se mnoho psychologů zamýšlí, mnoho přichází s rozličnými návrhy na řešení, z nichž některé se prosadí, některé ne. Já vám zde žádný návod nepodám, jenžto nejsem ani psycholog, ani nemám patent na pravdu a znalost této problematiky více než kdokoli jiný. Mým úkolem zde je poukázat na nevýhody počítačového průmyslu a na jeho hrozby a vyzvat všechny, kdo jsou snad ochotni poslouchat, k bdělosti, obezřetnosti, chladné hlavě a odvaze udělat krok do neznáma. Navzdory mnoha nevýhodám, které jsem uvedl, počítač (stejně jako pohodlí, ke kterému vede) nemusí být špatná věc, záleží ale pouze a jenom na nás, jak s nimi naložíme. Děti mohou internet užívat ke zdroji zajímavých informací a studijních materiálů, mladí pracující a pracující ve střeních letech mohou odmítnout práci, která jim přináší stres a fyzické potíže více než mzdu, starší generace se může odvážit pracovat s počítačem i přes svůj strach před neznámým, protože, řekněme si to upřímně, počítač je zatraceně užitečná věc.

Hrdinu Ocenit, ne Očernit!

Terezie Korcová

Téma hrdinství se vynořuje v poslední době stále častěji, mimo jiné i v souvislosti s výročím konce války či s událostmi na Ukrajině. Otázkou je, jestli má pro nás slovo hrdina nějaký význam? Má význam pro mě jako člověka a má význam pro nás jako český národ? Obecně můžeme říct, že úkolem hrdiny je poskytovat jakýsi mravní vzor. Měli bychom se s hrdinou srovnávat a snažit se mu přiblížit. Koho dnes ale míníme slovem hrdina? Nejprve se nám nejspíš vybaví vysoký svalovec s mohutnou šíjí, pláštíkem a velkým S na hrudi. Náš superman je nelidsky silný, má laserové oči a umí létat... Něco mi říká, že snaha následovat právě jeho příkladu je mimo naše možnosti. Samozřejmě filmové hrdinové jsou vymyšlené postavičky, těžko je můžeme považovat za vzor pro skutečný život. Prosím, obraťme se tedy do reálného života a hledejme dál. Kde ještě zaslechneme slovo hrdina?

Před pár dny skončilo mistrovství světa v ledním hokeji. Národ se semknul, oblékl červeno-modro-bílé dresy, popadl mávátka a usedl (když ne na sedadla stadionu, tak před televizní obrazovky), aby podpořil svoje „hrdiny“. Hokejoví hráči jsou ale ještě horší hrdinský materiál, než filmové superhrdinové, kteří s sebou přinejmenším nesou jakési mravní ideály (ačkoliv často značně povrchní). Je ovšem smutné, že Češi oslavují skupinu chlapíků, kteří umí poslat černou gumovou placku po ledě do branky, ale na ty skutečné hrdiny trochu zapomínají.

Čím to, že od dětí slýcháme, že „Frajera Batman zbušil Jokera“, od dospělých, že „Jágr udělal pěknou fintu a poslal puk do sítě“, ale nikdo neřekne „Ten Masaryk, to je třída, víte, jak tehdy rozprašil hilsneriádu?“

Je mnohem snazší mít za vzor filmového hrdinu, nebo úspěšného hokejistu. Ti dva mají jednu věc společnou, nekladou na nás žádný nárok. Nemohu následovat příkladu supermana, protože nemám laserové oči, o hokejovém hráči ani nemluvě.

Naproti tomu hrdina, o kterém chci nadále mluvit, je člověk, který žil ve stejné době, stejné

zemi, dokonce ve stejném městě a potýkal se s podobnými otázkami a problémy jako my. Nevyhnutelně se s ním budeme srovnávat. A to srovnání pro nás mnohdy nedopadne moc dobře. To my, Češi, ale těžce neseme, a tak místo abychom svoje hrdiny oslavovali, je devalvujeme.

Úzce to souvisí s naší závistivostí, což je vlastnost, kterou jsou Češi bohužel značně proslulí. Nemůžeme ustát, že je někdo lepší než my a tak ho očerníme a sebereme mu jeho zásluhy, abychom se vedle něj necítili zahanbeně.

Druhý důvod, proč své hrdiny pomlouváme, je ten, že nás staví před jakési morální dilema. Hrdina mi ukáže cestu a já se musím rozhodnout: buď přiznám, že na to nemám, nebo budu následovat jeho příkladu, ačkoli mě to bude stát úsilí, či dokonce jisté oběti. My jsme si ale našli třetí cestičku, dosti nechutnou, totiž pošpinit vzor, a otázku „A jak se zachováš ty?“ pohřbit, zahrabat. „*Říkáte morální dilema? Kdepak, to jsem neviděl od osmačtyřicátého...*“. Mezi „očerňované hrdiny“ patří například čeští disidenti. Je mnohem těžší vyrovnat se s tím, že jsem ze strachu nic nepodnikl nebo jsem neudělal správné rozhodnutí, než ono klopýtnutí jednoduše popřít. Racionalizujeme, omlouváme zpětně svoje počínání. Naše oblíbená obhajoba zní „dělal jsem to kvůli dětem“. Například Václav Benda byl ale živoucí důkaz toho, že lze bojovat proti režimu, i když má člověk děti, může přijít o místo a může být dokonce poslán do vězení! Přirozeně musel spoustu lidí dráždit.

Paradoxní na tom je, že člověk musí ustát vědomí, že v běžném životě ve srovnání s hrdinou nejspíš nedopadne dobře. Když hrdiny ale nezdevalvujeme, necháme je skutečně „*být hrdiny*“, tak náš národ pak zůstane národem hrdinů.

Marek Orko Vácha ve svých přednáškách často cituje biologa Scotta Gilberta: „Jsme tím, co o sobě vyprávíme“. Dle Marka Váchy je rozdíl, jestli o sobě smýšlíme jako o úžasném Božím materiálu, či jestli si myslíme, že jsme tzv. *killer apes*, zabíječští lidoopové. Když každého hrdinu pošlapeme, budeme národ hajzlů a čecháčků.

To ovšem není správná charakteristika českého národa, přinejmenším nemusí být. K čemu jsou tedy hrdinové? Zaprvé všichni potřebujeme vzor, autoritu, která nás v složité situaci postrčí správným směrem. A za druhé nám hrdinové svými činy dokážou, že problém, který se nám jeví jako nepřekonatelný, lze vyřešit. Hrdina udělá první krok a po něm jej mohou udělat další.

Vážme si prosím svých hrdinů. Nemáme jich málo, ale nemáme jich ani tolik, abychom jimi mohli zbůhdarma plýtvat, jako jsme to činili doposud.

Esej

Iveta Moulíková

Vážení čtenáři,

možná už jste si někdy lámali hlavu nad otázkou, co by se stalo, kdyby člověk převzal evoluci – a konkrétně evoluci člověka – do svých rukou. Kdyby po světě kráčeli tvorové dokonalí, silní, inteligentní... Jistě i vás napadne řada dalších adjektiv, která by mohla popisovat tohoto nového člověka. Byl by to ale vlastně ještě člověk? A plynuly by z toho nějaké nástrahy?

Obraťme několik stránek v kalendáři a udělejme si výlet zpět do roku 1818, kdy světlo světa spatří Frankenstein, dílo anglické spisovatelky Mary Shelleyové. Na jeho stránkách sledujeme příběh mladého, ctižádostivého a inteligentního vědce Victora Frankensteina, který je přímo fascinován myšlenkou na vytvoření nového, živého tvora. Tato myšlenka mu nedá spát a Frankenstein ji začíná realizovat. Putuje po márnících, pitevnách a dalších podivných místech a sbírá materiál pro svůj výtvar. Jedné noci konečně uvádí tvora do života. Před Frankensteinem ale nestojí krásné dílo, ale strašidelné a odporné stvoření. Vědec bere nohy na ramena. Dílo se mu vymyká z rukou... Poté, co netvor zabije Frankensteinova bratra, vydává se ho nešťastný vědec najít a zničit. To se mu nepodaří, a když nesplní netvorovu žádost o vytvoření družky, začíná netvorova pomsta naplno. Zabíjí Frankensteinova nejlepšího přítele a družku, a posléze umírá i sám Frankenstein. Teprve potom si tvor sám vezme svůj život.

Nyní se opět vraťme do přítomnosti. Může se nám jevit, že tento hrůzostrašný příběh nemá s dnešní vědou mnoho společného. Něco takového se snad přece nemůže stát. Ale pojďme se

nad touto problematikou zamyslet. Nemůže se nás něco takového přece jen dotknout?

Člověk odnepaměti touží po štěstí, po lepším životě. Otázkou zlepšení života se zabývá eugenika. Etymologie tohoto názvu je prostá: „Eu“ znamená „dobrý“, „genus“ pak „rod“. Eugenika tedy usiluje o zlepšení lidského rodu, a tedy i o vlastní nasměrování evoluce člověka. Mezi její velké propagátory patřil bratranec Charlese Darwina, Francis Galton. Galton razil poněkud odvážnou teorii, že „*kdyby se dvacetina úsilí a financí, které věnujeme šlechtění koní nebo krav, věnovala na vylepšení lidské rasy, jakou galaxii géniů bychom mohli stvořit!*“ Podle Galtona by k tomu stačil výběr vhodných manželství, která budou plodit vhodné děti. Jak takové vhodné kandidáty rozpoznáme? Jednoduše. Bohatí, schopní a vládnoucí lidé mají vhodné geny, jinak by přece nebyli bohatými, schopnými a vládnoucími. Chudí lidé, kriminálníci či prostitutky mají geny nevhodné, protože kdyby měli vhodné, byli by také bohatí, schopní a vládnoucí. Obrovským problémem, který eugeniky strašil a kvůli kterému určitě probdělil nejednu noc, byl ovšem fakt, že lidé s nevhodnými geny mají mnohem víc dětí než lidé vhodní. To by mohlo znamenat, že svět se za nějaký čas utopí v záplavě hloupých a nevhodných jedinců. Za světlo na konci tunelu eugenici považovali nápad zabránit nevhodným lidem v rozmnožování. Z tohoto nápadu se vyvinulo mnoho hrůz, které zatemňují zejména první polovinu dvacátého století. Izolace. Sterilizace. Genocida.

Po druhé světové válce se kvůli praktikám Adolfa Hitlera stala eugenika zakázaným slovem. Další problém ale spatřil světlo světa už v osmdesátých letech, kdy vědci začali uvažovat o sekvenování lidského genomu, tedy o úplné přečtení genetické informace člověka. Cíl je jednoduchý: Budeme-li znát sekvenci genomu, nebude už pak obtížné determinovat nežádoucí alely, tedy konkrétní formy daného genu. Nejjednodušší by potom bylo tyto alely spolu s jejich nositeli vyloučit z populace, nebo nositelům alespoň zabránit v reprodukci. Tento projekt naštěstí zatím (snad!) nebyl uskutečněn. Tajemstvím tedy zůstává, zda se k něčemu takovému lidstvo v budoucnu odhodlá, či ne.

I dnešní společnost si totiž rozděluje lidi na ty „lepší“ a na ty „horší“. Ti „lepší“ jsou bohatí, krásní, rozumní. Ti „horší“ takoví nejsou. A je samozřejmé, že ti „lepší“ si nechtějí nic začít s „horšími“, protože kontakt s „horšími“ by byl krokem dozadu. A je nabíledni, že ti „lepší“ chtějí samozřejmě i „lepší“ děti. A tak nemusí uplynout mnoho času a budou si objednávat děti na zakázku. Děti s lepšími vlastnostmi, děti krásné, děti s lepší genetickou výbavou. V budoucnu se tedy může v lidské populaci objevit jakási elita, jejíž příslušníci budou díky genovému inženýrství lepší než ti ostatní a budou dosahovat vyššího společenského postavení díky vhodným zásahům do genetické informace. Tato elita se nemusí od ostatních lidí odlišovat pouze sociálně, nýbrž i biologicky: „*Genovým inženýrstvím může úzká ‚elita‘ pozměnit dědičnou výbavu svých potomků tak, aby se jejich vajíčka a spermie nespojily s pohlavními buňkami ostatních lidí,*“ tvrdí ve své knize *Klonování – hrozba, nebo naděje?* český vědec Jaroslav Petr. Rázem se tedy ocitáme na šikmé ploše. „Lepší“ lidé si zaplatí za „lepší“ děti. Tyto „lepší“ děti budou moci mít děti jenom s jinými „lepšími“. A jak se bude léto s létem střídat, může se lidstvo rozdělit na několik vývojově odlišných skupin na základě vyvolaných genetických změn. Tyto skupiny budou navzájem velmi odlišné a nebudou se moci mezi sebou množit. Lidský rod se rozdělí na několik živočišných druhů. Jak se budou jednotlivé druhy snášet? Geneticky „vylepšení“ se budou chovat k těm „nevylepšeným“ s takovým odstupem, s jakým se my, dnešní lidé, chováme k vyšším primátům. Považuje snad někdo z nás například šimpanze za svého bližního? Pravděpodobně ne, i přesto, že s takovým šimpanzem člověk sdílí až 99 % dědičné informace.

Otázkou tedy zůstává, zda je vůbec potřeba člověka šlechtit či klonovat. Pokud tak chceme udělat, je potřeba mít předem daný cíl. Krávy šlechtíme na maso, slepice na vajíčka, koně na rychlost, obilí na výnosnost, květiny na květ. A na co chceme šlechtit člověka? Dnešní modlou je inteligence. Je tedy inteligence tím cílem? Podle mého názoru ne. Vždyť dodnes vlastně nevíme, co to inteligence vlastně je. Jinak byl inteligentní Bach jako geniální

hudebník, jinak Rodin jako geniální sochař, jinak Einstein jako geniální vědec. A jinak byl inteligentní i Hitler nebo Mengele... Každý člověk je inteligentní svým způsobem a záleží jen na něm, k čemu právě svou inteligenci využije. Jestli k dílu dobrému, nebo špatnému. Ukažme si to na příkladu, který popisuje ve své knize *Místo, na němž stojíš, je posvátná země* kněz a biolog Marek Orko Vácha. Vácha říká, že „rozum může přijít na jev štěpení atomu; zda nový objev využijí pro ozářování rakovinových nádorů, nebo pro výrobu atomové bomby, je již otázka moudrosti.“ A zatím není prokázáno, že by existovaly geny na moudrost. K moudrosti si najde (nebo nenajde) každý svou cestu sám.

Vraťme se tedy ještě na závěr k Frankensteinovi. Ukázali jsme si, že i člověk, který bude stvořen v domnění, že bude dobrý, nakonec vůbec dobrý být nemusí. Může být inteligentní, ale nemusí být moudrý, a své inteligence může zneužít k tak závažným věcem, jako je již zmíněná atomová bomba. A tvůrce pak před svým stvořeným tvorem bude utíkat, bude se ho snažit zneškodnit, ale nakonec může být zneškodněn tvorem on sám.

Zdá se tedy, že na rozdíl od krav, slepic, koní a obilí ideální člověk neexistuje. Lidská krása spočívá v tom, že každá bytost je krásná jinak, že můžeme sledovat, jakým směrem se vyvíjí a jak se jí daří nalézat moudrost. Šlechtění člověka je dlouhá cesta, která je plná slepých uliček, skrytých pastí a překážek. Když člověk překoná jednu, narazí na další a další. A pokud neexistuje ideální člověk, nemá tato nelehká cesta ani cíl, za kterým bychom se měli pachtit. Má taková cesta vůbec smysl?

Říše fotbalového kmotra

Štěpán Touma

„Odpouštím každému, ale nezapomínám.“ Touto větou, jako vystříženou z Puzova Kmotra, komentoval Joseph Blatter své znovuzvolení do funkce prezidenta FIFA, hlavní řídicí organizace světového fotbalu. Devětasedmdesátiletý rodák ze švýcarského Vispu opanoval volby již popáté v řadě a jeho vláda, započatá v červnu 1998, se tak protáhne minimálně do roku 2019. Prakticky každé jeho jmenování bylo doprovázeno podezřením z korupce, ještě nikdy ale Blatter nenarazil na tak silnou vlnu nevole, jaká se zvedla před letošními volbami. Dva dny před zahájením volebního kongresu totiž švýcarská policie ve spolupráci s americkými vyšetřovateli zadržela a obvinila sedm vysokých funkcionářů FIFA, včetně dvou místopředsedů. Důvodem k zásahu byla podle detektivů dlouholetá a soustavná korupce,

především při organizaci velkých turnajů či udělování marketingových zakázek. Sám Blatter mezi obviněnými nebyl a od celé kauzy se distancoval s tím, že není v jeho kompetenci ohlídat nekalé aktivity všech podřízených. Přestože aféra spustila tvrdou kritiku na prezidentovu adresu, jeho pozice ve volbách výrazněji narušena nebyla. Jediný konkurent, jordánský princ Ali bin Al-Hussein, odstoupil z boje již po beznadějném prvním kole a vitální důchodce Blatter si tak může mezi své úspěchy připsat další přečkanou bouři. Jeho výrok, citovaný v úvodu, byl směřován proti státům fotbalové Evropy, které organizovaně hlasovaly proti jeho zvolení a jejichž zástupci ho opakovaně vyzývali ke stažení kandidatury. Neúspěšně, bohužel pro fotbal.

Blatterův úspěch ukazuje, jak silnou pozici si kontroverzní Švýcar za dlouhá léta ve funkci vybojoval. „*Mistr světa v přečkávání krizi*“, jak ho před časem titulovala švýcarská média, se těší takřka neotřesitelné podpoře států Afriky a Jižní Ameriky, které z fondů FIFA čerpají značné částky na nejrůznější fotbalové projekty, část financí ale v drtivé většině případů končí v kapsách činovníků jednotlivých zemí. Takové strany tedy z Blatterova znovuzvolení pouze profitují a nemají jediný důvod zavedené pořádky měnit. Podobná zkostratělost a nechť vpustit do organizace čerstvý vzduch však bohužel prostupují celou FIFA. Její činovníci měli před volbami poměrně jasně rozdané karty – na jedné straně stárnoucí a kritizovaný Blatter, proti němu Al-Hussein, energický čtyřicátník, který má za sebou řadu úspěchů při reorganizaci arabského fotbalového prostředí a od něhož by se dal čekat aktivní boj proti korupci, což dokázal například svou (neúspěšnou) snahou zveřejnit tajné materiály ohledně přidělení Mistrovství světa 2022 Kataru. K silnému protikandidátovi je navíc nutno přičíst zmíněný korupční skandál, který by snad každému politikovi v libovolné demokratické zemi zlomil vaz. Ne tak Blatterovi, který svůj post obhájil s velkým náskokem. Je fascinující, pokud činovníkům FIFA stačilo jeho alibistické zdůvodnění, že nemůže ohlídat všechny. Nabízí se totiž pouze dvě možné interpretace: buď Blatter o všem velmi dobře věděl, a pokud se na ní přímo nepodílel, pak korupci minimálně toleroval, nebo je zkrátka výjimečně neschopný prezident, kterému jeho podřízení kradou přímo před nosem. Ať už platí jakákoliv z verzí, výsledek je stejný: Joseph Blatter nemá ve vedení FIFA co dělat. Pokud by byl jeho zájem o čistotu fotbalu takový, jak často a rád proklamuje, rezignoval by okamžitě po korupční aféře. Jeho tvrdohlavé odmítání jakékoliv odpovědnosti a tvrdé výroky na adresu evropských států a USA však ukazují, že touha po moci a penězích je na jeho žebříčku preferencí mnohem výše.

Nemá cenu si nalhávat, že je současná aféra velkým překvapením. O korupci na nejvyšších postech FIFA se mluví již dlouhá léta a po úspěšné kandidatuře Kataru na organizaci MS 2022 musel i ten největší optimista vytřeštit oči a hořce zaplakat. Dosud ale chyběly důkazy, které by umožnily ukázat na konkrétní osoby. Současné vyšetřování tak vzbuzuje naději, že by se ledy mohly konečně pohnout. Ke kauze se vyjádřily politické špičky z celého světa, proti Blatterovi se postavily evropské státy a UEFA, znepokojení vyjádřili klíčoví sponzoři, pozadu nezůstali ani bývalí hráči, například slavný Diego Maradona, který s grácií sobě vlastní označil Švýcara za „*diktátora a mafiánského bosse, který neví vůbec nic*“. Zároveň se ale vkrádá myšlenka, zda se současná bouře brzy nepřežene a FIFA se bude nadále propadat hlouběji do korupčního bahna. Odsouzení několika funkcionářů nemůže pohnout s dlouholetým systémem, stejně tak kritika Blattera nezmění jeho způsob vedení organizace. Obrovskou šanci na očistění jména celé instituce její činovníci promrhali nezvolením Al-Husseina, revoluce tak musí přijít od jednotlivých členských států, případně sponzorů. Je bez debat, že kromě všudypřítomné korupce se FIFA potýká s celou řadou dalších problémů: odmítání videa pro rozhodčí, stále trvajícím přehlížením ženského fotbalu či nefungujícími finančními limity pro kluby jsou jen některými z nich. Čím dál větší nůžky se navíc rozevírají mezi FIFA

a UEFA. Podle některých vyjádření už evropské státy, kterým plánuje Blatter snížit počet kvalifikačních míst, začínají seriózně uvažovat o bojkotu MS 2018 v Rusku, což by byla velká rána pro fotbal jako takový. Současných problémů je tak mnoho, potenciálních ještě více. Přestože to bude pod staronovým vedením těžké, musí se FIFA vydat jinou cestou, než jakou se ubírala poslední roky. Změny budou muset dříve či později přijít, nedá se totiž přehlédnout, že se staré pořádky organizace hroutí. A to je možná ta nejlepší věc, která se současnému fotbalu mohla stát.

Město kvetoucí zahradou

František Felix

„I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem. A Hospodin Bůh vysadil zahradu v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého vytvořil. Hospodin Bůh dal vyrůst ze země všemu stromovi žádoucím na pohled, s plody dobrými k jídlu, uprostřed zahrady pak stromu života a stromu poznání dobrého a zlého.“ (Gen 2,7-9)

Pokud bychom vzali biblický počátek člověka – a já bych byl tedy velmi pro, abychom ho brali jako platný - , byl člověk stvořen do zahrady, do Edenu, do ráje. Nenahlížel bych na toto tvrzení čistě racionálně a stroze – dalo by se hned popřít vědeckými, „dospělými“, moderními argumenty-, ale shlédl bych ho se vši tou krásou básnickou a obraznou, s jakou se Bible celá myslím má číst a brát. Člověk je tedy vsazen v zahradu. V zahradu vůní. V zahradu smyslů. V zahradu všemožných krás a divů, obklopujících a oblažujících jeho mysl, srdce a tělo. Člověk je vsazen v zahradu, jež má podněcovat jeho mysl, srdce a tělo k tvorbě. K tvorbě umění, lásky a života.

Vzal bych nyní tuto zahradu a přenesl ji jako metaforu na prostředí každodenního života člověka. Na prostředí, ve kterém člověk tvoří, žije a miluje. Tou zahradou bych pojmenoval veškeré dění, veškerých věcí a živlů, které se nachází v přítomnosti každé lidské bytosti a s kterými každý musí nějakým stylem korespondovat.

Toto prostředí je pro každého jeho vlastní Zahradou.

Jeho domov, rodina, přátelé, knihy, obrazy, sochy, filmy, pracoviště. Ale také cesty domů tramvají, lidé míjející ho na ulicích, tlustí holubi zobající staré plesnivé drobtý po chodnících, patníky obrubníků pokálené od psů, vybledlé výlohy zkrachovalých samoobsluh, přidušené trávníky městských náměstí a parků, slunce téměř nepronikající balastem smogu, který si člověk nad městem vytvořil, jakoby nechtěl k sobě připustit tu bujnou surovost svobodné přírody.

Zahrada.

Neomezil bych se však pouze moderním městským člověkem a jeho Zahradou. Pustil bych se dál až tam, kam bych musel sešplhat po provazu dějin člověka k úplným počátkům. Tuto zahradu měl člověk kolem sebe již od pradávna. Kdybych vzal za platné, co je napsáno v Bibli, byl do zahrady člověk vsazen již na samém počátku své existence. Tato Zahrada byla pro člověka již od počátku něco nesmírně důležitého a nepostradatelného v jeho bytí. Byl to kontext, do kterého se jako slovo do knihy člověk rodil, vyrůstal a ve kterém umíral.

Zahrada je od pradávna skutečnost, do které se lidská bytost začleňuje, utváří ji, přetváří, pomáhá jí k další existenci a čerpá z ní mízu, kterou zavlažuje své srdce a neutuchající touhu po vlastní tvorbě a vlastním bytí.

Zahrada není však věcí, kterou by člověk od počátku chápal a bral jako součást sebe sama, i když jí do jisté míry zcela jistě je. Zahrada je věcí, kterou člověk po celý svůj život nalézá, objevuje a pokaždé, kdy si uvědomí její úzkou přítomnost, z ní nasaje co nejvíce je schopen. Pak se člověk snaží, aby z toho mála, co je schopen v tu chvíli nasát mohl předat co nejvíce svému okolí.

Tvoří.

Žije v Zahradě.

Zahrada je vše kolem nás, avšak to nestačí. Zahrada je to vše kolem nás a k tomu ještě To nesmírné nepopsatelné, co ze všeho kolem nás Zahradu dělá. To co ve všech věcech vytváří obrazy, vyvolává vzpomínky, probouzí pocity. To co bere vše kolem nás, přivádí nám to až pod nos. To, co ze všech věcí kolem nás tvoří nás samotné a nás samotné zpětně promítá do všeho kolem nás.

Stroze by se To - a vlastně celá Zahrada - dalo shrnout do slova „inspirace“, mně se však přeci jenom zamlouvá abstraktnější označení Zahrada. Kdybychom Zahradu pojmenovali pouze „Inspirace“ ukousli bychom z ní notný kus a to zrovna ten krásný kus částečné nevědomosti, svobody a divokosti, který by například mě a myslím si, že i většině umělců a velké části lidí, velmi chyběl.

Nejbliže je To – tedy Zahrada – myslím umělcům, a tedy myslím si i mně, jelikož se cítím být jedním z nich. Pro nás je Zahrada polem, naším kolbištěm, naší láskou a naším zármutkem. Tvoříme podle toho, jak je na tom naše Zahrada.

Pokud je Zahrada zdravá, správně pohnojená a zalitá, vše v ní kvete a voní, a když je v ní slyšet ptačí zpěv, tvoříme my umělci díla krásná a plná lásky. Tvoříme díla, která pohladí a dají zakusit člověku sílu života a vůni květů Zahrady.

Je-li však prostor umělcovy Zahrady něčím narušen, tvoří díla budící pocity odlišné pocitu klidu a svobody. S takovou Zahradou je umělec pln bolu, zármutku a žalu nad každým zbytečně utrženým okvětním lístkem, nad každým zlomeným stéblem trávy v Zahradě. V takovém případě se snažíme svými díly a celým svým srdcem a životem najít Zahradě ztraceného Zahradníka, který by ji vyléčil. Zahradník. Ten kdo se stará o to, aby byla Zahrada nás lidí, každého a jediného z nás, krásná a plná. Plná ptačího zpěvu a vůně květů, plodů. Zahradníkem můžeme být často i my sami. Zahradník může být vším a všude.

Mám tedy Zahradu.

Popsal jsem ji, doufám však, že jsem ji nepopsal zcela, protože kdybych ji popsal zcela, ztratila by svou kouzelnou svobodu a volnost, protože bych ji pojmenoval a tím bych ji svázal jako otep klestí na zátop. Pokud máte problém si Zahradu vůbec představit, radím Vám, nechte to být. Nechte Ji být. Ona si Vás najde.

Pak uvidíte město jako kvetoucí Zahradu.



„[...] Hle, moderní člověk, opuštěný novou vědou, odsunující skutečnost daleko do nepředstavitelného a nemyslitelného transreálna, opuštěný náboženstvím, které jako by se, nepravím ve své funkci, ale ve své formě bylo osudně přežilo, člověk proměnivší se v bezvládné kolečko společenského stroje, tvrdší než rozběhlého jako bláznivé perpetuum mobile, redukováný na dvě data, den narození a den úmrtí, mezi nimiž není nic, nic než pár bláhosťů, kdy se mu hlava přece jen zatočila a které rychle napravil, díky své rozumnosti užitečné součástky, vykonávající svou práci stejně usilovně a stejně zbytečně jako stroj ten celý – a teď ještě umění ho opouští, jdouc kamsi za člověka a mimo člověka,

v nezemský a nadzemský okamžik vytrhávající ho ze života, - toho člověka, který zatím ani nežil, který potřebuje být vrácen životu. Jak hrozně se podobá toto umění snad vrcholné, ale spolu jistě i konečné a poslední, ohněm skvoucím rozzářením kultur umírajících, jak blízko má k pozdnímu Římu, Římu orientálních kultů a neoplatoniků. [...]

(Jindřich Chaloupecký, stať „Svět, v němž žijeme“ z roku 1940)

Česko kolem roku 1942.

Válka. Světová válka.

Česká umělecká scéna je odříznutá od okolního světa. Objevuje se však skupina umělců, kteří nechtějí tvořit válkou. Nechtějí být ovládnuti válkou a proto se rozhodnou založit skupinu. Zakládají ji roku 1942, během nejničivější části druhé světové války. I přes absolutně nevhodné podmínky pro svobodnou tvorbu.

Zahrady lidí jsou v troskách. Jsou prorostlé plevelem. Zahradník se ztratil a divoká zvěř požrala, podupala a rozryla téměř všechny květiny. Dravci vylovili většinu zpěvných ptáků. Je pusto. Sem tam něco kvete. Sem tam člověk zahlédne slunce na zataženém obloze. Sem tam člověk zaslechne ptačí zpěv. A přesto přese všechno se objevují lidé, kteří hledají Zahradníka. I přesto jsou zde lidé, kteří touží po kompletní rehabilitaci svojí Zahrady, a kteří tak chtějí přispět k obnově Zahrady celé lidské společnosti. A nejenom to, oni se snaží dostat Zahradu do takového stavu, aby jí rozuměli lidé a přinesla jim co nejvíce šťavnatých, velkých plodů.

Stojíme v Zahradě. V Zahradě, člověka, umělce první poloviny dvacátého století. Moderní umění zažívá svůj boom a my stojíme a hledíme do Zahrady současného umělce. Hledíme. Hledíme, ale skrz dalekohled. Ona je v dálce. Umělec jí dal nový, „moderní“ rozměr. Když vezmeme dalekohled, je nádherná. Kolik roztodivných, cizokrajných, nových květin zde roste. Jak líbezný je zpěv ptáků z korun stromů, které jsou obsypány obrovskými šťavnatými plody. Jen je utrhnout. Na to však potřebuji nesmírně dlouhý žebřík.

Umělec začal čerpat z tak tajemných a dalekých koutů své Zahrady, až ji celou posunul od „obyčejného člověka“ dál, dál od jeho Zahrady. „Obyčejný člověk“ přestává chápat umění, protože Zahrada, ze které umělec čerpá, je mu na tolik vzdálena, že na ni nedosáhne. Co „obyčejný člověk“ nemůže vzít „do ruky“, to není. Moderní umění začíná být Zahradou již jen pro zasvěcené. Začíná být věcí intimnější ve smyslu společnosti. Lidé rozumějící umění se začínají více vzdalovat „obyčejnému člověku“.

Umělci jsou blázni!

Blázni poletující prostory „obyčejnému člověku“ neznámými. Blázni čerpající ze světů jiných nežli těch, které člověk běžně vidí za výlohou všedního dne. Blázni tvořící věci nepodobné věcem běžným a známým. Blázni, kteří tvoří bránu do Zahrady, které jsou pestřejší a mnohdy krásnější, než-li průměrná Zahrada tady u nás na Zemi.

Připoutejte někdo ty blázny, ať nám neuletí!

Chyťte někdo umění!

Chyťte někdo člověka!

Někteří umělci si všímají toho zmateného výrazu „obyčejného člověka“. Těch roztřesených plamínek. Roztřesených vichrem moderního umění. Často i zhasnuté jsou ty svíce v očích lidí, co kdysi hořely pro umění.

Lidé nerozumí umění!

Přišla druhá světová válka!

KONEC?!

Český teoretik umění Jindřich Chaloupecký napíše pro nás důležitou stať. Stať, ve které se věnuje problému neukotveného moderního umění. Stať pojmenuje „Svět, v němž žijeme“. Poukazuje na bláznovu, umělcovu touhu vymanit se z lidských a „obyčejných“, snahu utéct ze světa a tvořit

s pomocí světů jiných. Že přesouvá Zahradu skrz její odlehlá zákoutí do jiných Zahrad „odjinud“, kterým nerozumí všichni lidé, ale pouze lidé zasvěcení do některých jejích tajů.

Chalupecký chce ztlumit to pomatené běhání a bláznění a ukotvit umělce tady u nás na Zemi. Aby mu lidé rozuměli. Aby tvořil lidskou kulturu a ne pouze kulturu vlastní bláznivé Zahrady, osobní.

Kam ale zasadit umělce v moderním světě?

Na popud zmíněné stati od Jindřicha Chalupeckého vzniká v roce 1942 umělecká skupina „Skupina 42“, jejímž cílem je usadit umělce do místa modernímu člověku nejbližšímu a tím je město. Jedná se pouze o usazení moderního umělce, ne o svázání a stanovení striktních pravidel, ba právě naopak. Je válka. Strašná válka. Skupina se nesnaží lidi svázat, ale seskupit, probudit.

Začněte tvořit!

Žijte!

Skupina 42 je před koncem války zakázána a rozpadá se. To co ale v českém, a myslím, že i světovém umění dokázali, není smazatelné a zapomenutelné. Už jen to, že Skupina byla založena roku 1942, je neskutečným fenoménem a ukázkou toho, čeho jsou lidé schopní pro obnovení Zahrady a pro nalezení Zahradníka.

Válka skončila.

Po válce se ale někteří členové skupiny nesetkávají s takovým doznáním, jakého by si zasloužili.

Například Jiří Kolář obdržel za svou básnickou sbírku „Dny v roce“ nejednu nepříjemnou kritiku.

V kritických kritikách šlo především o to, že se kritikovi nelíbilo, jak z obyčejných věcí, městských věcí, tlustého holuba zobajícího plesnivé drobtý na chodníku, vyždímá takových obrazů a věcí, že pokaždé a všem tu danou věc zhnusí, že ji podává způsobem nejhorším, že popisuje svět jako Zahradu. Možná ne tu nejkrásnější Zahradu, ale jako Zahradu, paletu života.

Jsme tedy na hraně. Mám se jako umělec snažit vytvářet umění z opravdových věcí, zachovávat řemeslo a držet umění na úrovni nějak pochopitelné „obyčejnými lidmi“. Tvořit a čerpat tedy ze Zahrady okolních věcí a věcí Zemských. Nebo se mám bezohledně a volně pustit do plavby mezi všemi Zahradami všech věcí a skutečností. Pátrat v těch nejzazších koutech a přemisťovat Zahradu svého umění do světů třeba i jen mě viditelných. Vykašlat se na „obyčejného člověka“ a tvořit nespoutaně, divoce a svobodně.

A možná, že se milým. Možná že svět, ve kterém žijeme – Zahrada, ve které žijeme - , je pln věcí a skutečností a každá věc nebo skutečnost má další své Zahrady a já se pouze musím naučit nalézat v každé další věci, další roztodivnou Zahradu ze které budu čerpat a tvořit. Možná ani nejsou Zahrady z jiných světů, ale jsou pouze další a další zákoutí v Zahradách věcí kolem mne.

Nechám Vás dále a dále přemýšlet o Zahradě světa a všech ostatních Zahradách.

Nechám Vás v ní a budu doufat, že vám přinese tolik nádherného, co přináší mě.

Prosím, abyste Vy, lidé, čerpali ze svojí Zahrady a tvořili a přenášeli tu krásu, vůni, a zpěv do Zahrady všech lidí. Prosím vás, abyste měnily kolemjdoucí, lidi jedoucí ráno do práce stejnou tramvají, od psů pokálené patníky obrubníků a výlohy zkrachovalých samoobsluh na Zahrady, ze kterých budou moci vykvést ty nejnádhernější květy. Abyste měnili místo, město, ve kterém žijete na kvetoucí Zahradu.

Květen 2015, Praha

František Felix

Počítač a člověk

Vojtěch Dubský

Počítač. Každý ho známe, skoro každý z nás k němu máme přístup a skoro každý z nás ho denně využívá. Jeho úděl? Řešit uživatelské tužby a potřeby, být mu k všeobecné dispozici a pomáhat mu způsobem, který uživateli ušetří čas. Zvláště ale poslední charakteristika se postupem času změnila z „ušetřit“ na „vzít“, a nejenom čas. Jak je ale možné, že jsme jako jednotlivci či lidstvo propadli kouzlu počítače a stali jsme se na něm závislí v mnoha směrech?

Počítače s námi ušly vcelku krátkou a rychlou cestu. Od velkých železných krabic táhnoucí se přes místnosti za účelem spočítat trajektorii střel dělostřelectva za 2. světové války přes počítače s tranzistory a integrovanými obvody až po mikroprocesory a počítače, jak je známe dneska. S nástupem nových technologií se cena, výkon a design mění, zvláště poslední roky tak rychle, že např. počítač, který si člověk koupí dneska, může za půl roku najít v obchodě ke koupě trochu výkonnější, ale hlavně levnější. Od začátku nového tisíciletí se počítače začínaly prodávat do podvědomí lidí jako nový stroj, který jim hlavně usnadní práci, dnes si bez něj většina z nás nedokáže představit pár dní, nedej bože pár hodin.

Dnes najdeme počítače všude kolem nás, i na místech, kde bychom je normálně ani nehledali. Již dávno neplatí, že počítač je ta velká, hlučná a hnusná věc tam někde v obýváku čekající jenom na naše prsty, pozornost a naši energii. Počítače využíváme všude - v automobilech, mobilních telefonech, automatických pračkách, mikrovlnných troubách, průmyslových robotech, digitálních fotoaparátech, v letectví, v lékařství, ve vědě a technice, v komunikaci a řídicích systémech, v zábavě atd. Je až s podivem, kam všude jsme je pustili, kde všude nahradili neomylné stroje chybujícího člověka.

Ne všechny změny ale byly k horšímu. Svoje místo nepochybně mají např. v letectví, v lékařství, ve vědě a výzkumu atd. Internet, který spojuje celý svět do jednoho bijícího srdce. Což sebou přináší i nemálo negativ. Zneužití číhá na každém virtuálním kroku, nejenom na internetu. Kyberšikana, neustálé zprávy o násilí z celého světa, viry, zdravotní nebo i společenské problémy způsobené častým vyseďáváním u počítače, dokonce i závislost jenom sedět u počítače, být neustále online, kdykoliv a kdekoliv, podívat se na tohle, stihnout tohle, zahrát si toto. Proč nás ale tak láká jenom sedět a sledovat, co se za tu minutu či dvě stalo nového?

Odpověď je snadná. Je to totiž směšně jednoduché. Stačí si koupit nový stroj, i ten nejzákladnější přístroj dokáže perfektně vyhovovat našim potřebám a nestojí víc než pár tisíc, zpřístupnit internet a jenom bezmyšlenkovitě koukat a hltat novinky. Stačí pár kliknutí a už víme, kde se stalo nějaké neštěstí, jaký politik nesouhlasí s jiným nebo co za nejnovější skandál provedla Miley Cyrus.

Zašli jsme s vývojem tak daleko, že máme počítač neustále při sobě v podobě mobilu. Jsme netrpěliví, když jsme se už dlouho nepodívali na Facebook na novinky ze života našich přátel, jsme nervózní, když nemůžeme mobil najít. Dbáme o zdraví a stav mobilu a počítače lépe než o naše vlastní zdraví. Zvykli jsme si tak rychle na fakt, že jsou tady k našim službám, že jsme je automaticky zařadili do svých životů.

S tváří ledového klidu u nich dokážeme vydržet celé hodiny, s nezvladatelným vztekem a agresí řešíme pitomosti, když nás počítač neposlouchá. Nedokážeme se od něj oprostít třeba jenom na pár dní, protože náš život by se zastavil. Nové pracovní e-maily by nám nedošly, nevěděli bychom aktuální situaci toho a toho případu či bychom zmeškali oslavu narozenin váženého kamaráda. Bohužel jsme se stali na využívání počítače natolik závislí, že si to někteří lidé ani neuvědomují. Místo abychom šli ven na vzduch rozebírat aktuální politickou situaci a sdíleli názory, postěžujeme si o tom ve statusu na Facebooku. Pro aktuální počasí na blízký program si zkontrolujeme Google, místo toho, abychom se podívali

ven z okna a dokázali situaci odhadnout.

Nejhorší ale je, když nám počítač, místo aby nám dával, hlavně bere náš čas. Člověk, který celý den prosedí v práci za počítačem a doma pokračuje, večer se podívá pár hodin na televizi a před spaním ještě zkontroluje mobil, není člověkem, ale otrokem techniky. Na Wikipedii se dočteme:

Počítač je v informatice elektronické zařízení a výpočetní technika, která zpracovává data pomocí předem vytvořeného programu. Současný počítač se skládá z hardware, které představuje fyzické části počítače a ze software. V současnosti jsou počítače využívány téměř ve všech oborech lidské činnosti.

[...] Počítač je zpravidla ovládán uživatelem, který poskytuje počítači data ke zpracování.

Bojím se dne, kdy to bude obráceně.